

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

K Ö Z L Ö N Y E.

Kiadó :

Az Országos Erdészeti Egyesület.

Szerkesztő :

Bedő Albert.

Megjelenik minden hónap 28-án.

Harminczharmadik évfolyam. VI. füzet.

1894. június hónap.

Előfizetési díj egy évre 8 frt. Az Országos Erdészeti Egyesület azon alapító tagjai, kik legalább 150 frt alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is a 8 frt évi tagsági díj fejében, ingyen kapják. Oly alapító tagok, kik 150 frtnál kevesebbet alapítottak, 3 frt kedvezményi árért járathatják.

—*— Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapeston, Lipótváros, Alkotmány-utca, 10. szám. II. emelet. —*—

A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltetnek.

A községi erdősitésekhez szükséges csemetekertekről.

Irta : A r a t ó Gyula, m. kir. erdész.

Erdészeti folyóiratunk múlt évi tizedik füzetében ugyanezen cím alatt Péch Kálmán szaktársam azoknak az igen fontos kérdéseknek egyikét vetette fel, a melyek a gyakorlati szükségből sarjadzanak ugyan ki, de melyek megoldásának égetően szükséges voltát nem a gyakorlati életnek minden téren uralgó általános vélekedése, hanem csupán egyeseknek idealisztikus felfogása látja meg s igyekezik azután a kevésbé érzékeny lelkületűekre is rábeszélni, legtöbb bajra találva e tekintetben azoknál, a kiket némelyek konzervatívoknak vagy óvatosoknak, mások kishitűeknek vagy szükkeblűeknek szeretnek mondani, a kikről azonban véleményem szerint bizvást feltételezhetjük, hogy kevés bennük az érdeklődés, meg az ügy-

buzgóság, ha természetesen tartózkodásukat helyesen indokolni nem bírják, vagy ha az indokolást meg sem kísérlik.

Távoli van tőlem az a gondolat, melylyel ama körülményből, hogy szaklapunkban a kérdés felvetése óta senki sem szólt az ügghöz, arra következtetnék, mintha gyakorlati szolgálatban működő szaktársaink talán maguk közt sem foglalkoztak volna szóvitákban a kérdéssel; de bármi lett légyen e szóviták eredménye s megállapodása, mindenestre — bár még mindig pótolható — mulasztást követtek el, ha a mikor vitákban megtisztult véleményükkel a felvetett kérdésnek megoldásához, annak, vagy a megoldást gátló helyzetnek megvilágításához segítőleg hozzá nem járultak.

Sajnálni valónak tartanám, ha a jó eszme, melyet ugyan az idő előbb-utóbb újra felszínre vetne, huzamosabb ideig pihentetnék s addig is, míg a helyzet kedvezőbbé alakul, feledtségben maradna; s épen azért megkísérlem — korántsem a kérdésnek megoldását, a mi ma még nagyon terhesnek s rögzös ugra kényszerítettnek látszik előttem — hanem inkább csak a felvetett kérdésre, a 17. §. alá tartozó kisebb erdőbirtokosok csemeteszükségletének milyen módon való fedezésére, az erdősítéseknek fokozottabb mértékben, olcsóbban s még is nagyobb sikerrel való foganatosítására és mint mindezeknek jó reményt nyújtó eszközére, a helyi erdei alapok létesítésére vonatkozólag azoknak a nehézségeknek megvilágítását, melyeket figyelmen kívül hagyni nem szabad, ha még nem is máshoz, mint a megoldás munkájának elkészítéséhez s tevékenység irányának s tényezőinek megkereséséhez és működésbe hozásához fogni akarunk.

Bárki egyetérthet ugyan Péch Kálmán szaktársam közleményének, mondhatnám felszólalásának czélzatával, de a kérdés felfogását és tárgyalását illetőleg tőle egyben-másban valószínűleg eltér.

Elismernie kell bárkinek, hogy az állam részéről akár a tetteges segélyezés, a csemetekertek fentartása, ingyen csemeték kiosztása tekintetében, akár a vezetés terén t ö b b e t a 17. §. alá tartozó kisbirtokosok a máris teljesen kiaknázott méltányosságra s az ő k eléggé figyelembe vett helyzetükre hivatkozva, ma már s mindaddig, míg csak pénzügyi viszonyaink az áldozatok szaporítását meg nem engedik, nem kívánhatnak; bárkinek elismernie kell azt is, hogy e birtokosoknak maguknak legelső sorban a kötelességük s lett volna már eddig is, hogy a birtokukban lévő erdők felújításáról, régibb keletű mulasztások helyreépítéséről a maguk jószántából s a maguk erejéből gondoskodjanak.

Elvileg tehát helyeselheti bárki a helyi erdei alapoknak képzését is, mint az imént jelzett eszmével közel rokonságba hozható gondolatot: de kétség férhet ahhoz, hogy a siker — nem is teljes, hanem csak némileg megnyugtató mértékben — elérhető-e azon az uton, a melyet a közlemény kijelölt, noha az lenne leginkább a mi dicsőségünkre.

Fel lehet-e tenni, hogy maga az erdész, még ha ő érintkezik is legtöbbször az érdekelt erdőbirtokosokkal, magára hagyatva, mindenütt megkedveltesse az eszmét? Pedig ha nincs elegendően meggyőző s indító ereje az ő szavának le- és felfelé egyaránt s ha nincs mire támaszkodják a hatalmi tényezők esetleg mutatkozó ellenzésével szemben, vagy ő benne magában nincs meg a kellő jóakarát és kitartás: az eszme föltétlenül porba esett, kivéve, ha maguk az erdőbirtokosok már régebben gondoskodtak ilyen alap képzéséről, mire különben magam

is tudnék példát említeni, az eszme gyakorlati kivihetőségeinek igazolásául.

Alulról kezdve tehát, a munka mintha nem biztatna az általános sikernek megnyugtató reménységével. De vajjon nem indulhatna-e meg a kezdeményezés felülről?

Nem értek most ez alatt bármely oldalról credő rendeletet, melynek engedelmességre kell; nem pedig azért, mert ilyen rendelkezésnek köre korlátolt lenne, mivel a kérdésben érdekelték nagy részét tevő volt urbéres, s más közbirtokosságok vagyonkezelési kérdésébe ma még beavatkozni nem lehet; továbbá mert kényszer alkalmazásával a két cél közül, melyeket az erdősítések megkönnyítésében s biztosításában s másfelől az erdősítés munkájának a néppel való megkedveltetésében lehet megjelölni, az utóbbi kockára tételnék.

Felhívást azonban, mely a helyi erdei alapok képzésének ügyét a vármegyéknek, mint szűkebb területek autonóm kormányzatának s annak a hatalmi tényezőnek, mely a helyi viszonyok ismerete alapján a legsikeresebb tevékenység kifejtésére a legmegfelelőbb intézkedéseket teheti a szóban levő kérdésben, figyelmébe ajánlaná s mely a vármegyéket, mint az állami kezelés alá még nem vett, hanem az u. n. járási erdőtisztek gondjára bízott erdők kezelő személyzetének közvetlen fölöttes hatóságát, a közigazgatási bizottságokat, mint az erdőtörvénynek egyik legnagyobb hatáskörrel felruházott végrehajtó közegét (s vajha a községi erdőket kezelő állami erdészek hasznosan tevékeny ügybarátait) a kezelő erdőtisztek támogatására s a hol kell, buzdítására s működésükben való ellenőrzésükre felszólítaná: úgy lehet, maga az államerdész is intézhetne abban az esetben, ha magát az eszmét jónak s a mi ennél még fontosabb, a viszonyo-

kat az eszmének megvalósítására megérettnek tartja?

Nem érzem hivatottnak magamat arra, hogy e kérdés taglalásába bocsátkozzam. De felvettem e kérdést is, mert vele meglehetősen fontos más kérdések hozhatók kapcsolatba.

Az államerdészet ugyanis bizonyára figyelemmel kíséri, hogy nem merülnek-e fel olyan feladatok, jelenségek a gazdasági élet terén, melyeknek az ő támogatása mellett történő megoldásuk vagy a felmerült jelenségek alapján megindítható munkásság a közjó érdekét szolgálná és illetve az erdőgazdaság fejlődésének javára lenne.

A helyi erdei alapok eszméjét helytelennek vagy megvalósíthatatlannak minősíteni aligha lehet, s ennél fogva az államerdészetnek passiv magatartását vagy az magyarázhatja meg, hogy a megoldás gyakorlati módja eléggé kidolgozva még nincs, vagy és ezzel összefüggésben inkább az, hogy a viszonyok ma még az eszmének megvalósítására eléggé megérve nincsenek.

Az utóbbi feltevés mellett szól, hogy az érdekelt erdőbirtokosok jogi viszonyai, mint már fentebb is jeleztem, egymástól eltérők. Már pedig némi egyöntetőség a kivitelben vagy éppen a megoldásnak közös keretbe foglalása kétségtelenül előnyös lenne. Mig azonban a birtokosok jelentékeny részének vagyonkezelési ügyei, daczára a birtokok hitbizományszerű jellegének, semmiféle befolyást vagy ellenőrizést nem engednek: sem egyöntetüségről, sem községenkint szervezendő helyi erdei alapoknak valamennyi kisbirtokos hozzájárulásával közösen történő felállításáról, úgy, hogy ez felsőbb befolyással kezdeményeztessék, szó mai napság nem igen lehet. Pedig, azt hiszem, jobb eredményt ígérne ilyen

községi erdei alap, — melynek megteremtésénél, mint utóbb kimutatni iparkodom, törvényes alapot lehetne kindulásul választanunk, — mint egy-egy község határában számos birtokosnak külön-külön képzett több, apró s egyenkint gyenge erejű, sok bajjal összeremthető alapja; már csak azért is, mert a közös alap fennállása mindig biztosítottabb, mint a mely egyetlen birtokosnak tetszésére van bízva.

Ezzel azonban természetesen nem tekinthető megoldottnak, határozott felelettel kielégítettnek az a másik kérdés, hogy vajjon a helyi erdei alapok létesítésének felsőbb helyről várható pártolását nem a másik feltevés, az t. i., hogy a mód még megállapítva, kidolgozva nem lett, tartja-e függőben? A kettő különben egymástól szinte el sem különíthető, ha csak oly mód nem választatnék, mely a kivített, a jelenlegi jogviszonyok különféleségétől függetlenül, a helyzetnek mai állásában is lehetséges tenné.

Egy ilyenféle mód, melyet feltétlenül jónak odaállítani ugyan nem mernék, de felemlíteni mégis bátor vagyok, a következő lenne.

Hozzanak a vármegyék saját területükre vonatkozólag szabályrendeleteket, alapul véve a mezőrendőrségről szóló törvényt s illetve ennek ama §§-ait, melyek a kopárok beerdősítéséhez s a vizmosások megkötéséhez szükséges csemeték termesztésére szánt csemetekertek telepítését és fentartását elrendelik. Ebben a szabályrendeletben adjanak engedélyt az erdőtörvény 17. §-ában felsorolt valamennyi kisebb terjedelmű erdőt bíró földbirtokosnak (talán a magánbirtokosoknak is, de ezek közül mindenesetre azoknak, kik véderdő, kopár vagy vizmosásos

területek birtokában vannak), hogy a községi csemetekert költségeinek fedezéséhez a szabályrendeletben megjelölendő s földjük területéhez és gazdasági állapotához mérten szakértő által kiszámítandó évi összeggel hozzájárulhassanak, mire ha magukat köteleznék, jogot nyernének arra, hogy a csemetekert évenkénti készletéből a kert kezelőjének az erdőt kezelő erdész részéről láttamozott utalványára bizonyos mennyiségű csemetében részesíttessenek.

A mód lényege volna ez, melyhez a részleteket a helyi viszonyok toldatnák hozzá.

Mielőtt tovább mennék, megjegyzem, hogy ennek a módnak alkalmazásba vétele nem követeli határozott, előzetes megoldását ama kérdésnek, hogy czélunkat az u. n. központi nagyobb kiterjedésű vagy a szétszórt kis csemetekertek szolgálnák-e jobban? Ugy vélem, hogy e kérdés tárgyalása örökéletű lesz, ha csak el nem állunk a kétféle csemetekerteknek egymással való összehasonlításától s össze nem szedjük külön-külön a jellegeket, melyek ama viszonyokat hivatják megjelölni, melyek mellett ezek vagy amazok az előnyösebbek. Ha így a körülményeket, a (helyi) viszonyokat választjuk alapul s kiindulási pontul, akkor nem fogunk ugyan országszerte érvényes általános eredményhez jutni, a miket a gyakorlat ugy se használhat, hanem bizonyos adott viszonyok között a megfelelőt annál könnyebben fogjuk kiválaszthatni.

A kérdésnek ily módon való tárgyalását is mellőzhetőnek tartom itt, mert, mint említém, az ajánlott megoldási mód a csemete-termeléshez szükséges pénzalapnak, az u. n. helyi erdei alapoknak, valamennyi érdekelt erdőbirtokos bevonásával vagy résztvevésével való létesítését illetőleg, a jelzett kérdésnek felvetése nélkül is megbirálható.

Felmerül azonban még egy más kérdés, melyre okvetlenül meg kell felelni, s mely abból a körülményből támad elő, hogy a vármegyéknek ilyen közös czélú s egyértelmű intézkedése nem bizható az időre, és hogy bennünket nem elégíthet ki az a könnyen meghiusulható remény, hogy egy jó példával önkényt előre indulónak vagy rábeszélésüktől megindítottak nyomába lép előbb-utóbb a többi is. Azaz a siker általánossága és gyorsabb bekövetkezése érdekében őket egyidejűleg kellene támogatásunkra hívni.

E mellett másra is lenne szükség. Értem a szabályrendelet tervezetének elkészítését, a mi a vármegyékre nézve jelentékenyen megkönnyitené a munkát, még abban az esetben is, ha — a mint a legtöbb esetben történnék, — a tervezetet a helyi viszonyok szerint módosítani kellene. Másfelől a tervezetnek előzetes elkészítése és rendelkezésre bocsátása mellett, minthogy így a megvalósítani szándékolt intézménynek világos képe állana előttük, a vármegyéket könnyebben lehetne az ügynek megnyerni.

Egyetlen tényezője erdőgazdaságunk fejlődésének sem volna hivatottabb az e tekintetben való közreműködésre az erdészeti egyesületnél; egyrészt azért, mert a szak szempontjából legközvetlenebbül és legtárgyilagosabban vonhatná bírálat alá a szönyegen levő kérdést, s a megoldás módját alapos részletességgel dolgozhatná ki s a viszonyok általános figyelembe vételével a jelzett alapszabály-tervezetet a legnagyobb siker reményével készíthetné el, s másfelől, mert tekintélye a vármegyék egyikének-másikának esetleges ellenkezését vagy az ő érdeklődésük netaláni hiányát is remélhetőleg jóra fordíthatná.

A helyi erdei alapok ilyen uton való megteremtése,

eltekintve a közösség jellegétől, nem térne el sokban a Péch Kálmán szaktársam közleményében foglaltaktól. Nem térne el annyiban, hogy az erdőtisztekre így is szép és nagy feladatokat róna; de már különböznék annyiban, hogy nem hagyná őket magukra, hanem alapot, keretet teremtene számukra, melyen s melyben működésük megkönnyíttetnék azzal a támogatással, a mit az intézménynek védelmére hivatott hatóságoktól nyerne. Megegyeznék továbbá annyiban, hogy az erdősítések fontos ügyét, épen a legmostohább körben, a kisbirtokosok körében kívánja ez is szolgálni, de különböznék megint annyiban, — ha ugyan jól értettem az idézett közlemény felhívását, mely inkább csak az állami kezelésbe vett községi erdők kezeléséhez intézettnek látszik, — hogy a részemről előterjesztett terv minden vármegyére s a kisbirtokosok összességére — még a m a g a n b i r t o k o s o k n a k fentebb jelzett részét sem véve ki — országszerte kiterjeszkedik.

Nem kívánom e lapok t. olvasóinak figyelmét ez alkalommal továbbra is igénybe venni; bár elismerem, hogy teljes munkát eddig még nem végeztem.

Ha azonban sikerült az, a mi tulajdonképen czéлом volt, a fontosnak vélt kérdés felfrissítése és sikerült e mellett az érdeklődést bár teljesen ki nem simított, behatóan nem részletezett s eléggé meg nem indokolt néhány nézetnek kifejezésével annyira felkelteni, hogy szaktársaimat ezzel felszólamlásokra bírhatom: akkor jelen közleményem hézagossága nem lesz hátrányára az ügynek, mert annál több gondolatot fog felébreszteni épen hézagaival másokban, s nem lesz hátrányára azért sem, mert, mint talán kimutatnom lehetséges volt, a kérdés még nincs teljesen megérve a gyakorlatba ültetésre, még sok tanulmányra van szükség, hogy a sokoldalú előkészítő

munka után a gyökeresen kidolgozott tervnek megvalósításához foghassunk. Ennek bekövetkezéséig még kerülhet újonnan is alkalmam a részemről felvetett nézeteknek továbbfejtésére.

Az ültetés idejének befolyása a csemeték fejlődésére.

Közlő: Ratkovszky Károly m. kir. főerdész.

Dr. Cieslar Adolfnak, a mariabrunni erdészeti kísérleti állomás tanár-segédének, az ültetési időre vonatkozó, számos pontos kísérletek alapján „Die Pflanzzeit“ cím alatt megírt művéből, bátorkodom a fontosabb adatokat t. szaktársaimmal a következőkben megismertetni, mindenek előtt megemlítvén, hogy szerző erre megleghangu sorokban adta meg az engedélyt, s nagy örömét fejezte ki a felett, hogy kutatásainak eredménye a magyar erdészeti körökben is méltánylásra talál.

Nem ugynevezett napikérdése ez ugyan az erdészetnek*), de mégis olyan tárgy, mely a szakkörök részéről nem részésült eddig elég figyelemben.

Mivel pedig a természetes felujulás mellett az erdőknek mesterséges felujítása napjainkban kiváló fontosságúvá lett s ilyen lesz minden valószínűség szerint a jövőben is, semmi esetre sem feleslegesek a tett kísérletek, különösen mivel a kísérleti intézet feladata éppen az, hogy

*) De nagyon könnyen azzá lehet, mint bármely kérdés, ha rövidebb-hosszabb pihentetés után, az időközben gyűjtött tapasztalatok felhasználásával, a soká vallott s alkalmazott elveket akár valamely, tán csak ötletszerű új gondolatától indítva, akár czélzatos kísérletezésből folyólag szigorú bírálat alá vesszük. Ilyen új gondolatnak tekinthetjük a csemeték elvermelésének eszméjét, melyről „Lapszemle“ rovatunkban adunk ismertetést. Ha mások is figyelmükre méltatják a szóban levő kérdést, s tapasztalataikat szintén átvizsgálják s az új gondolatoknak és a korábbi tapasztalatokból vont következtetéseknek helyességét kísérlet-próbára teszik: a különben is fontos kérdés újra napirendre kerülhet.